

tudi še «Mamici» in «Srečnemu otroku» ter «Nikar ne hodi doli k vodi, otrok moj!» in «Tvoji koraki, mamica...», če bi se motiv le prevečkrat ne ponavljal. Prisojam si nekaj prilagodljivosti in si mislim, da si bodo rekli tudi otroci vsaj globoko v srcu: «Eh, pa že spet in spet mamica!» čeprav so se jim pri prvi in morda še eni kar dušice stisnile in razširile od milobe. «Pšenično zrno» je zgrajeno na pridigi in se ji to tudi do konca, a posebno še na koncu preveč pozna. Prav zanimivi in tudi zelo prirčni pa sta obe «realistični» zgodbi: «Naš mali» in «Ciganka». To je resnično življenje, vjeto v občutno srce ter prikazano nepriljubeno in nevsiljivo. Glavo bi stavil, da bosta tudi malčkom še najbolj všeč. Kratka «Stara legenda» ima lepo jedro, a zadnji stavek bi jaz črtal. «Gospod in Peter orjeta» je prav tako kakor «Ave Maria!» bolj pogreta, nego na novo povedana stara historija, «Sanje» pa so mi spet pustile lep spomin. Bogvé kako se torej s to knjižico naše mladinsko slovstvo, kakor pravimo, ni obogatilo; toda ker bi štiri, pet teh povestic le lahko presadili tudi v dober zbornik za mladino, smo z njo lahko zadovoljni. — Prvi dve zgodbi je bogato okrasil Ivan Vavpotič s prav lepimi in primernimi risbami. I. P.-k.

Prosper Mérimée: Karmen. Poslovenil Vladimir Levstik. V Ljubljani 1921. Natisnila in založila Zvezna tiskarna. Narodna knjižnica, spopič 32. in 33. Str. 96.

Mériméejeva knjižna prtljaga ni dokaj velika, toda dragocena. Pri nas je Mérimée še malo znan. Pisec teh vrstic je ponašil korziško novelo Matteo Falcone, sedaj pa je prišla še gornja knjižica. Če hočemo do dobra pronicati v umetnost slovečega slovstvenega mistifikatorja, se nam je seznaniti z njegovim značajem. Taine, ki je osebno občeval z njim, ga predstavlja kot malce okornega moža mrzle vnanjosti in povsem angleške pravilnosti: ali pod ledenim videzom je skrival dojemljivo dušo in rahlo srce, česar pa v svojem skepticizmu ni maral kazati. Zakaj nad vse se je bal biti smešen, kakor Stendhalov junak Julijan Sorel v Rdečem in črnem.

Mnogo mu je do svojih umotvorov, a tega noče priznati. Zato se rajši dela zgodovinarja ali starinoslovca, ki beleži spomine s potovanja. Potemtakem je njegovo pisanje, vsaj na zunaj, videti manj objektivno nego n. pr. Beyleovo. V jedru pa je popolnoma stvaren. Dokaz temu njegove mojstrovine: Letopis Karla IX., Colomba, Tamango, Matteo Falcone, Carmen.

Kot pravi umetnik gradi Mérimée pozornost in prozorno, pa bila novela še tako neznamenita: dogodek se razvija vselej v prikladnem sorazmerju. Kjer bi romantiku snov narasla v zajeten snopič, je on opravil na 20 straneh. Zategadelj pa je njegova kratkoča tolikanj natrcana in naprčena. Pokrajino vam predoči v nekoliko potezah.

Mérimée se večje brzda v pripovedovanju kakor človek iz dobre družbe, ki ni nikoli preglasen. Preprosto in pokojno razklada najhujše grozote. Ne morem se ubraniti prisposode z nekim Zorilovim svečenikom, ki drži v eni roki molek in mirno žebrá očenaše, z drugo pa reže grlo svojemu protivniku.

Dočim je Hugo pretvarjal roman v zgodovinske slike ali v simbolične speve, dočim ga je Sandova preplavljala z lirizmom, dočim je Balzac pretresal v njem socijološka vprašanja in ga je Stendhal rabil kot orodje za dušeslovna opazovanja, je Prosper Mérimée zgolj artist; umetnost radi umetnosti. Tu pojmuje, koliko veljajo teorije pri ljudeh, kateri jih uporabljajo.

Vendar dovolj. Južnega Slovana bo privlačil Mérimée poleg vseh svojih vrlin tudi kot natvezač, ki je priobčil zbirko «ilirskih» balad z naslovom Guzla (gosli), Rusa pa zanima kot eden prvih med Francozi, ki je proučeval rusko leposlovje v izvorniku, ga prevajal in tolmačil svojim rojakom.

O Levstikovi prestavi moram reči, da je vseskozi vestna in vzorna, kongenialna z originalom, kakor je bilo pričakovati pri tako delavnem prelagatelju. Njegove uvodne besede o avtorju so v MÉRIMÉEjevem slogu bistvene in vnikljive. Omenil bi samo dvoje netočnosti, ki jih je po vsej priliki skotil tiskarski škrat. Gledišče Klare Gazulove je obelodanil Joseph l'Estrange ne J. d'Estrelle. Carmen je prišla nekaj let pozneje na svet, nego čitamo v uvodu. Je li «sesljati» (str. 11.), ki pomeni v slovenščini «govoriti s namesto š», primeren izraz za «aspirer»? V mojem narečju bi se dejalo «slékati». Doslej sem smatral «garje» (63) za žensko stvar kakor njih grško-latinsko osnovo «agria». «Romanščina» (93) za cigansčino ni priporočljiva, ker nam znači že drugo jezikovno skupino. Korektura Dodatka (89—95) ni bila brezhibna, saj so posamezni stavki zablodili med opazke na str. 11., 87. i. dr. Dr. Breznik bo ugotovil, da se Vladimir Levstik ne strinja v vseh podrobnostih z njegovim pravopisom, pomot v ciganskih citatih pa ne bo nihče zapazil. A. Debeljak.

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino. III. letnik. Urejajo in izdajajo: Fr. Kidrič, R. Nahtigal, Fr. Ramovš. Ljubljana. 1921—1922. 162 str. 38 Din.

Velikodušna podpora pokrajinske vlade in požrtvovalnost naročnikov in sotrudnikov sta omogočili, da se je lahko zaključil tretji letnik tega znanstvenega glasila, ki se vedno lepše razvija. Tako je ta letnik obenem tudi lep dokaz naše kulturne žilavosti, ki zmaguje celo čase, ki so, kakor n. pr. današnji, potopljeni v popolnoma nasprotno interese.

Bogato znanstveno gradivo, ki ga prinaša v tem letniku osem znanstvenikov, je izbrano in urejeno tako, da lahko poleg strokovnjakov zanima tudi širše izobraženstvo. Na prvem mestu stoji članek prof. Nahtigala o instrumentalu ženskih substantivov ednine (ženo, ženoj, ženov, ženom), ki ga je pariška «Revue des études slaves» (II, str. 169.) takoj pozdravila kot neizmerno važen donesek h karakteristiki in klasifikaciji slovanskih jezikov tako glede njih zgodovinskega razvoja kakor glede njih današnjega medsebojnega razmerja. P. Skok in Fr. Ramovš razlagata postanek slovenskih krajevnih imen «Oglej» in «Celje». Fr. Ramovš je poleg tega prispeval še celo vrsto razlag slovenskih besed, med katerimi bo v prvi vrsti širšo javnost zanimal pač «Kobarid». Enako pozornost zaslužijo Skokove razlage naših svetniških imen, posebno rešitev že več ko stoletne uganke, ki je mučila naše jezikoslovce že od Kopitarja naprej, namreč, kako je nastalo ime «Jernej». R. Nahtigal prinaša novo gradivo za razlago besede «prešušstvo», A. Bajec razpravlja o prvotnem padajočem naglasu v rezijanskem narečju. J. Kelemine slovarski doneski iz domačega narečja, ki jih jezikoslovno tolmači, so komaj začetek in se bodo nadaljevali. Naj bi naše izobražence, ki se zanimajo za našo govorico, podžgali, da bi se zopet lotili zbiranja našega besedja. To delo se je svoje dni smatralo za nekako častno rodoljubno delo, danes pa je popolnoma zanemarjeno. Potrebno je ravno tako, kakor je bilo pred petdesetimi leti; povrh pa imamo danes tudi mnogo več strokovnjakov, ki tako gradivo za svoje študije potrebujejo.

Nekak značilen simbol naše znanstvene preteklosti so Fr. Kidriča «Opombe k protireformacijski (katoliški) dobi v zgodovini slovenskega pismenstva», ki so potekle iz piščevih sistematičnih raziskav našega starejšega slovstva. Ta članek je v ozki zvezi s člankom istega pisca «O sumljivih naslovih knjig v zgodovini južnoslovanskega pisemstva reformacijske dobe», ki ga je prinesla praška «Slavia» (I, 360—378), in «Doneski za zgodovino slovenskega lekcionarja in slovenske pridige od konca srednjega veka do leta 1613. (1699.)» ki ga je

*A. Podlana jun.
Zarile z dedikacijo, Prosop. mor. gov. tobe
Julian z spomina na 20. letnico jubilej udani Kidrič
(Fabotu 17/3. 923)*